

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgra PAWŁA JAŚKIEWICZA
opracowanej pod kierunkiem promotorów: płka dra hab. Bartosza KOZICKIEGO
prof. WAT oraz ppłka dra hab. Marcina GÓRNIKIEWICZA

zatytułowanej:

„MODEL NABORU NA STANOWISKA ATTACHÉ OBRONY W KONTEKŚCIE BEZPIECZEŃSTWA MILITARNEGO”

Podstawą wykonania niniejszej recenzji jest Uchwała Rady Dyscypliny Nauki
o Bezpieczeństwie Wojskowej Akademii Technicznej im. Jarosława Dąbrowskiego w
Warszawie nr 56/RDN NoB/2025 przyjęta w dniu 29.10.2025 r.

1. Znaczenie podjętego problemu naukowego

Sprawnie funkcjonujące państwo, poprzez aktywne uczestnictwo w relacjach międzynarodowych, konsekwentnie dąży do zagwarantowania oraz utrzymania wysokiego poziomu bezpieczeństwa. W środowisku innych państw realizacja kluczowych interesów stanowi fundament zarówno przetrwania, jak i rozwoju. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabierają czynniki geopolityczne oraz aspekty militarne.

Obecny porządek światowy szybko się zmienia, a procesowi temu towarzyszą wyraźne globalne zawirowania. Pozycja Stanów Zjednoczonych jako lidera w geopolityce staje się mniej pewna ze względu na powstawanie nowych sojuszy, między innymi bliską współpracę Chin i Rosji. Na przestrzeni lat Chiny stały się światowym mocarstwem. Zarówno Chiny, jak i Rosja dążą do zmiany międzynarodowego układu sił. Chiny, dzięki swojej sile gospodarczej dążą do zrównania z potencjałem militarnym przewagą Stanów Zjednoczonych. Globalna

rywalizacja najsilniejszych państw wpływa na przyszły kształt świata, także w wymiarze regionalnym. Przykładem tego jest agresywna polityka Rosji wobec Ukrainy i Unii Europejskiej, która bezpośrednio oddziałuje również na państwa członkowskie NATO.

Jednym z kluczowych elementów zapewniających stabilność państwa na złożonej arenie międzynarodowej jest jego bezpieczeństwo polityczne. Aby je utrzymać, konieczne jest stałe przygotowywanie instytucji państwowych do reagowania na wyzwania, ograniczania potencjalnych zagrożeń oraz wykorzystywania dostępnych możliwości w sferze polityki. Ściśle związane z tym czynnikiem jest bezpieczeństwo militarne, połączone relacjami państwa ze środowiskiem międzynarodowym, gdzie komponent militarny posiada istotne znaczenie. Zapewnienie bezpieczeństwa wymaga od państwa utrzymania optymalnego poziomu własnego potencjału obronnego oraz aktywnego uczestnictwa w sojuszach wojskowych, umożliwiających skuteczną prewencję zagrożeń. W omawianym kontekście zadaniem polityki zagranicznej, w tym dyplomacji jako jej narzędzia, jest tworzenie warunków sprzyjających zapewnieniu bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej oraz ochronie jej interesów poza granicami kraju. Istotnym obszarem tych działań pozostaje dyplomacja obronna, obejmująca aktywność resortu obrony narodowej w zakresie bezpieczeństwa i obronności państwa na arenie międzynarodowej. Kluczową funkcję w ramach tej sfery pełnią attachés obrony.

Pojawiające się zagrożenia dla stabilności obecnego ładu międzynarodowego wymagają adekwatnej adaptacji systemu obrony względem obserwowanych oraz prognozowanych zmian. W kontekście skali i tempa tych procesów kluczową rolę pełni dyplomacja obronna, która stanowi wyspecjalizowaną dziedzinę dyplomacji państwowej, skupioną na realizowaniu poza granicami kraju zadań związanych z bezpieczeństwem militarnym, głównie poprzez międzynarodowe relacje wojskowe. Obejmuje ona nie tylko cele i działania dyplomacji wojskowej, ale również kwestie takie jak zapobieganie kryzysom, prowadzenie dialogu obronnego, rozwijanie współpracy zarówno dwustronnej, jak i wielostronnej oraz uczestnictwo sił zbrojnych w misjach i operacjach zagranicznych. W tym aspekcie kluczowe znaczenie ma pokojowe wykorzystanie instrumentów obronnych, co przyczynia się do umacniania pozytywnych relacji pomiędzy państwami. W coraz bardziej turbulentnym środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego rośnie rola dyplomacji obronnej, a tym samym konieczność doskonalenia jej w kontekście zmieniających się uwarunkowań bezpieczeństwa międzynarodowego.

Podjęty w powyższym obszarze tematycznym przegląd publikacji naukowych dostępnych na polskim rynku wydawniczym, a poświęconych dyplomacji obronnej wskazuje, że

zagadnienie to pozostaje w znacznym stopniu niezbadane i brakuje pogłębionych, naukowych opracowań (M. Gębska, Dyplomacja obronna jako problematyka badawcza: aktualny stan badań, „Kwartalnik Bellona” 2020, nr 1/700). Większość opracowań odnosi się do dyplomacji w szerokim znaczeniu, a problematyka ta najczęściej badana jest z perspektywy historycznej lub organizacyjno-instytucjonalnej. W tę potrzebę znakomicie wkomponowują się przeprowadzone i opisane w recenzowanej rozprawie badania.

Doktorant podjął się zbadania niezwykle aktualnego zagadnienia odnoszącego się do skuteczności procesu naboru oficerów na stanowiska służbowe attaché obrony w Siłach Zbrojnych RP. Badania w swej istocie ukierunkowane zostały na wypracowanie propozycji rozwiązań o charakterze organizacyjnym oraz formalnoprawnym, które związane są z doskonaleniem naboru żołnierzy na stanowiska attaché obrony.

Sformułowany przez Doktoranta problem naukowy jest aktualny, a podjęcie badań w tym zakresie uznać należy za uzasadnione potrzebami nauki.

2. Ocena rozprawy

2.1. Umiejętność analizy źródeł bibliograficznych

Bibliografię wypełnia ponad sto zróżnicowanych źródłowo pozycji. Na potrzeby badań wykorzystane zostały zarówno źródła naukowe, jak i branżowe, akty prawa międzynarodowego, krajowego oraz źródła archiwalne, a także źródła internetowe, które tematycznie odnoszą się do badanego obszaru zagadnieniowego. Zakres wykorzystanych źródeł pokazuje, że Autor dążył do jak najszerzego poznania badanego problemu. Analiza wykazu źródeł bibliograficznych przywołanych w dysertacji, pozwala uznać ich dobór za właściwy, zgodny z badaną problematyką, a ich wykorzystanie w badaniach za poprawne.

Przypisy i bibliografia opracowane zostały, mimo pewnych błędów poprawnie. Na przykład Autor ujął w bibliografii wykaz czasopism naukowych w kategorii prasa, co nie jest poprawne, gdyż zwyczajowo stosuje się kategorię „Czasopisma”. W kategorii „Akty normatywne” znajdują się pozycje, które takowymi nie są. W kategorii „Źródła archiwalne” znajdują się pozycje niebędące nimi. Uchybienia te nie mają jednak istotnego znaczenia dla opracowanego wykazu bibliograficznego.

2.2. Poprawność terminologiczna i językowa

Treść dysertacji jest oparta na zdaniach formułowanych logicznie i czytelnie. Autor posługuje się terminologią niebudzącą wątpliwości. W treści rozprawy daje się zauważyć nieliczne błędy językowe i stylistyczne oraz redakcyjne.

Uznać należy, że pod względem terminologicznym i językowym treść dysertacji jest poprawna.

2.3. Ocena warstwy metodologicznej rozprawy

2.3.1. Poprawność formułowania problemów i hipotez badawczych

Autor rozprawy w fazie koncepcyjnej badań określił problem naukowy jakim jest luka poznawcza, która objawia się brakiem naukowo uzasadnionej wiedzy pozwalającej na wypracowanie skutecznego modelu procesu naboru oficerów na stanowiska służbowe attaché obrony w Siłach Zbrojnych RP w kontekście zwiększenia bezpieczeństwa militarnego Rzeczypospolitej Polskiej. Określony został przy tym cel główny o charakterze użytecznym oraz sformułowano cele szczegółowe w wymiarze poznawczym oraz użytecznym. Jako cel główny przyjęto: *opracowanie autorskiego modelu planowania naboru żołnierzy na stanowiska służbowe attaché obrony w Siłach Zbrojnych RP w obliczu zagrożeń bezpieczeństwa militarnego Polski w XXI wieku*. Szczegółowe cele o charakterze poznawczym odniesione zostały do:

1. *rozpoznania zmian zachodzących w działalności polskiej wojskowej służby dyplomatycznej, które wpłynęły na zwiększenie bezpieczeństwa militarnego RP;*
2. *identyfikacji aktualnie stosowanego modelu naboru żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe attaché obrony;*
3. *diagnozy działalności polskiej wojskowej służby dyplomatycznej w aspekcie funkcjonowania innych dyplomacji obronnych na świecie w kontekście usprawnienia aktualnie stosowanego modelu naboru żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe attaché obrony;*
4. *przyjęcia założeń i ograniczeń oraz skonstruowania nowego modelu naboru żołnierzy na stanowiska służbowe attaché obrony w Siłach Zbrojnych RP wobec aktualnych zagrożeń bezpieczeństwa militarnego Polski.*

Szczegółowy cel o charakterze użytecznym odniesiony został do: *opracowania procesu implementacji oraz wdrożenia w przyszłości nowo zbudowanego modelu naboru żołnierzy na stanowiska służbowe attaché obrony w Siłach Zbrojnych RP*.

Cele badań, zarówno główny, jak i szczegółowy, co do swej istoty, sformułowane zostały poprawnie. Nasuwa się jednak w tym miejscu pytanie: dlaczego Autor w celu szczegółowym o treści „rozpoznanie zmian zachodzących w działalności polskiej wojskowej służby dyplomatycznej, które wpłynęły na zwiększenie bezpieczeństwa militarnego RP” ograniczył się jedynie do zmian przynoszących korzyści. Wydaje się, że wiedza na temat zmian, które wpłynęły negatywnie na poziom bezpieczeństwa militarnego RP, przy celu zbudowania modelu planowania naboru żołnierzy na stanowiska służbowe attaché obrony w Siłach Zbrojnych RP, byłaby równie, jeśli nie bardziej przydatna, by uniknąć dotychczasowych błędów w tym zakresie.

Jako przedmiot badań przyjęto *model planowania naboru na stanowiska służbowe attaché obrony w Siłach Zbrojnych RP*.

Dla rozwiązania zidentyfikowanego problemu naukowego i osiągnięcia sformułowanych celów Autor określił główny problem badawczy, który przyjął formułę pytania: *w jaki sposób nowy model naboru oficerów na stanowiska służbowe attaché obrony w obliczu obecnych zagrożeń wpłynie na poprawę bezpieczeństwa militarnego Rzeczypospolitej Polskiej?* Główny problem badawczy zdekomponowany został do czterech problemów szczegółowych w brzmieniu:

1. *w jaki sposób ewolucja działalności polskiej wojskowej służby dyplomatycznej wpływa na zwiększenie bezpieczeństwa militarnego RP?*
2. *jaki jest aktualny model naboru żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe attaché obrony?*
3. *jakie zmiany są wymagane w aktualnie stosowanym modelu naboru żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe attaché obrony wynikające z diagnozy polskiej wojskowej służby dyplomatycznej w zestawieniu z dyplomacjami obronnymi innych państw?*
4. *w jaki sposób nowy model może usprawnić proces naboru na stanowiska służbowe attaché obrony wobec aktualnych zagrożeń bezpieczeństwa militarnego Polski?*

Analiza treści problemu głównego oraz szczegółowych nasuwa pewne wątpliwości. Czy Autorowi chodzi o „sposób wpływu” i „sposób usprawnienia”, gdzie „sposób” zgodnie ze słownikowym znaczeniem należy rozumieć jako określony tryb postępowania, formę wykonania czegoś. Czy chodzi raczej o zakres wpływu i zakres usprawnienia, gdzie „zakres” zgodnie z jego słownikowym znaczeniem należy rozumieć jako granice zasięgu jakiegoś zjawiska, działania, faktu lub też dziedzinę, sferę objętą tymi granicami? Ponadto pytanie zawarte w drugim problemie badawczym „jaki jest aktualny model...?” jest zbyt szerokie znaczeniowo bez jego dookreślenia. Zważywszy, że jest to problem szczegółowy pytanie

powinno zostać odniesione do konkretnego zakresu poznawczego. Wydaje się, że Autor zastosował tu pewien skrót myślowy.

Pomimo powyższej uwagi przyjąć można, że sformułowane cele i problem badawczy korespondują ze sobą, a problemy szczegółowe wynikają z treści głównego problemu badawczego.

Na potrzeby rozwiązania określonych powyżej problemów badawczych Autor przyjął główną hipotezę roboczą w brzmieniu: *przypuszcza się, że autorski model planowania naboru na stanowiska służbowe attaché obrony w Siłach Zbrojnych RP wzmocni bezpieczeństwo militarne w obliczu współczesnych zagrożeń Polski*. Tak sformułowana hipoteza zbyt ogólnie odnosi się do problemu głównego, gdzie Autor zadał pytanie o sposób wpływu na poprawę bezpieczeństwa militarnego Rzeczypospolitej Polskiej.

Na potrzeby opracowania koncepcji badań Autor dokonał dekompozycji głównej hipotezy roboczej na hipotezy szczegółowe w brzmieniu:

1. *przypuszcza się, że zmiany, które zaszły w działalności polskiej dyplomacji wojskowej na przestrzeni lat, wpłynęły na zwiększenie bezpieczeństwa militarnego RP;*
2. *przypuszcza się, że aktualnie stosowany model naboru na stanowiska attaché obrony jest zbyt długi i wymaga przemodelowania;*
3. *przypuszcza się, że żołnierze, którzy zajmowali stanowiska attaché obrony, powinni zostać pominięci z części aktualnie stosowanego procesu naboru (1 i 2 dzień rozmów) w przypadku kolejnego aplikowania przez nich na te stanowiska;*
4. *przypuszcza się, że nowy model naboru na stanowiska służbowe attaché obrony w Siłach Zbrojnych RP usprawni aktualnie obowiązujący proces naboru w korpusie oficerów zawodowych przez zastosowanie przyjętych w rozprawie doktorskiej etapów jego implementacji.*

Analiza hipotez szczegółowych wskazuje, że pierwsza z nich nie w pełni koresponduje z właściwym jej szczegółowym problemem badawczym. Autor pyta tam o sposób wpływu, do czego pierwsza hipoteza szczegółowa odnosi się nazbyt ogólnie. Biorąc pod uwagę, że głównym kierunkiem zaplanowanych badań jest weryfikacja przyjętych hipotez oraz to, że one mają one decydujący wpływ na dobór metod, technik i narzędzi badawczych, które pozwolą przeprowadzić skuteczną ich weryfikację wydaje się, że hipotezy szczegółowe są dość pobieżnie sformułowane.

Autor dokonuje w pewnym zakresie ich uszczegółowienia formułując zmienne. Ich analiza nasuwa przypuszczenie, że zmienne odnoszące się do hipotez drugiej i trzeciej nie są w pełni adekwatne. Zmienna zależna oraz zmienna niezależna odgrywają fundamentalną rolę w konstruowaniu hipotez badawczych, gdyż umożliwiają precyzyjne zdefiniowanie przewidywanego związku przyczynowo-skutkowego. Takiego związku nie sformułowano w drugiej hipotezie szczegółowej, gdyż pytanie badawcze nie odnosiło się do niego. Natomiast w trzeciej hipotezie szczegółowej Autor nie odniósł się do związku przyczynowo-skutkowego określonego w odpowiadającym mu problemie szczegółowym, gdzie odnosi się do zmian w aktualnie stosowanym modelu naboru żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe attaché obrony wynikających z diagnozy polskiej wojskowej służby dyplomatycznej na tle rozwiązań przyjętych w tym zakresie innych państwach?

Uznać jednak należy, że hipotezy badawcze, mimo powyższych uwag, są adekwatne do wypracowanych problemów badawczych. Zaplanowany proces badawczy został zobiektywizowany i w logiczny sposób ukierunkował jego działania zmierzające do osiągnięcia przyjętego celu.

2.3.2. Dobór metod technik i narzędzi oraz umiejętność ich zastosowania

W toku realizowanego procesu badawczego Autor rozprawy wykorzystywał szereg teoretycznych i empirycznych metod badawczych, w tym ilościowe oraz jakościowe, jak choćby wielowymiarowa analiza porównawcza, sondaż diagnostyczny z wykorzystaniem techniki ankietowania czy obserwacja uczestnicząca. Taki wybór metod, technik i narzędzi badawczych wynika z przyjętych założeń badawczych i należy uznać go za prawidłowy.

Analiza treści dysertacji pozwala przyjąć, że Autor bez istotnych zastrzeżeń posługiwał się poszczególnymi metodami i technikami badawczymi oraz przybranymi do nich narzędziami badawczymi.

2.3.3. Ocena układu treści i struktury pracy

Opisany w rozprawie plan procesu badawczego zdeterminował układ rozprawy. Praca, licząca ponad 272 strony, składa się z pięciu rozdziałów, z których pierwszy poświęcony został założeniom badawczym. Rozdziały dysertacji są w treści adekwatne do wypracowanych problemów szczegółowych.

Przyjmując zasadę, że poszczególne części rozprawy doktorskie powinny być objętościowo podobne, to odbiega od niej rozdział czwarty. W rozdziałach drugim, trzecim i piątym rozważania zawarte są na ok. 50 stronach, podczas kiedy w czwartym na 34.

Analiza treści rozprawy w jej poszczególnych częściach wskazuje, że części 3.3., 3.3.1, 3.3.2. bardziej tematycznie odpowiadają zakresowi poznawczemu rozdziału drugiego, gdzie Autor prowadzi m.in. rozważania teoretycznie o bezpieczeństwie.

Niewątpliwym walorem pracy jest to, że każda z poszczególnych, tematycznych części jest na jej końcu poddawana uogólnieniu i wnioskowaniu. Zabieg taki czyni tok myślowy Autora bardziej przejrzystym. Równie pozytywne jest bieżące konkludowanie zasadniczych myśli prezentowanych w toku prowadzonych rozważań.

Strukturę pracy, uwzględniając powyższe uwagi, należy uznać za poprawnie opracowaną.

2.4. Ocena warstwy merytorycznej rozprawy

Dysertacja zawiera niezbędne elementy, dla tej kategorii opracowań naukowych, takie jak określenie problemu naukowego, omówienie planu procesu badawczego, część merytoryczną, prezentację, interpretację i podsumowanie wyników uzyskanych w trakcie prowadzenia badań oraz wykaz źródeł bibliograficznych.

W rozdziale pierwszym zatytułowanym „Założenia metodologiczne” zaprezentowane zostały wypracowane założenia badawcze. Ich analiza pozwala przyjąć ocenę, że Autor rozprawy w stopniu zadowalającym opanował umiejętność planowania procesu badawczego. Natomiast rozdziały od drugiego do piątego poświęcone zostały opisowi przeprowadzonych badań i uzyskanych w ich toku wyników.

W rozdziale drugim pt. „Ewolucja polskiej wojskowej służby dyplomatycznej w kontekście bezpieczeństwa militarnego” Autor uwagę swoją koncentruje na kilku problemach. Na problematyce terminologicznej zawierającej się w badanym obszarze zagadnieniowym, na uwarunkowaniach historycznych kształtowania się polskiej dyplomacji w perspektywie czasowej dwudziestego wieku oraz na wyodrębnieniu się w tej sferze dyplomacji wojskowej i jej roli w zakresie kształtowania bezpieczeństwa militarnego. W podrozdziale 2.4. Autor zawarł konkluzję o treści „Badania przeprowadzone przez autora, sięgające początków istnienia polskiej wojskowej służby dyplomatycznej, pozwalają stwierdzić, że zmiany, które zachodziły w działalności tej służby na przestrzeni lat, wpłynęły w sposób zasadniczy na zwiększenie bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej. Przede wszystkim ewolucja w funkcjonowaniu dyplomatów wojskowych, jako instrumentu polityki

zagranicznej i bezpieczeństwa państwa, zapewniła szczególny wymiar utrzymania optymalnego poziomu bezpieczeństwa militarnego dla naszego kraju, zwłaszcza w okresie II Rzeczypospolitej” odnoszącą się bezpośrednio do postawionej hipotezy roboczej brzmiącej „przypuszcza się, że zmiany, które zaszły w działalności polskiej dyplomacji wojskowej na przestrzeni lat, wpłynęły na zwiększenie bezpieczeństwa militarnego RP”. Zauważyć należy, że w prowadzonych analizach związanych z rozwojem dyplomacji obronnej oraz ewolucją jej funkcji Autor odnosi się pośrednio do tego zagadnienia. Zważywszy jednak na jego znaczenie dla prowadzonych badań konieczne wydaje się wyartykułowanie wprost jakie zmiany, które zaszły w działalności polskiej dyplomacji wojskowej na przestrzeni lat, wpłynęły na zwiększenie bezpieczeństwa militarnego RP. Bardzo proszę o doprecyzowanie tej kwestii podczas obrony rozprawy doktorskiej.

Przeprowadzona w tej części dysertacji analiza spełniła swoją rolę, gdyż przygotowała (przy uwzględnieniu powyższej uwagi) podstawę do zweryfikowania pierwszej szczegółowej hipotezy roboczej.

Kolejna, trzecia część dysertacji zatytułowana „Aktualny model naboru żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe attaché obrony” poświęcona została zagadnieniu obecnych uwarunkowań funkcjonowania polskiej dyplomacji obronnej w wymiarze zarówno prawnym, jak i organizacyjnym, w tym procesowi planowania naboru żołnierzy zawodowych do pełnienia służby w ataszatach obrony. Analiza tej części opracowania rodzi pewną wątpliwość. W części 3.4. Autor prezentuje wyniki badań sondażowych przeprowadzonych przez Fundację Centrum Badania Opinii Publicznej oraz Najwyższą Izbę Kontroli dotyczących społecznej oceny polskiej polityki zagranicznej oraz kwestii zatrudnienia w służbie zagranicznej. Ponieważ w znacznej mierze część ta dotyczy problematyki szeroko rozumianej służby zagranicznej, a więc również jej komponentu cywilnego, nasuwa się pytanie: w jakim zakresie wiedza zaprezentowana w tej części opracowania była przydatna do weryfikacji hipotezy brzmiącej: „przypuszcza się, że aktualnie stosowany model naboru na stanowiska attaché obrony jest zbyt długi i wymaga przemodelowania”? Podobne pytanie odnosi do również do części 3.3. Co prawda konkluzja zawarta w części 3.4. odnosi się do zacytowanej hipotezy treścią: „Podsumowując, niezwykle dynamiczne zmiany w zakresie bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej oraz zintensyfikowane zagrożenia militarne czy nawet terrorystyczne implikują konieczność opracowania i próby wdrożenia nowego modelu naboru żołnierzy zawodowych do pełnienia służby w ataszatach obrony przy

przedstawicielstwach dyplomatycznych w Siłach Zbrojnych RP za granicą”, jednak nie wyartykułowano wprost, dlaczego i w jakim zakresie analizowane problemy implikują konieczność opracowania i wdrożenia nowego modelu naboru żołnierzy zawodowych. Bardzo proszę o odniesienie się do tej kwestii podczas obrony rozprawy doktorskiej.

Uznać jednak należy, że w tej części pracy Autor dążył do uzyskania wiedzy pozwalającej mu na zweryfikowanie drugiej z hipotez szczegółowych. Kierunek analiz uznać należy za poprawny, jednak odnosi się wrażenie, że wniosek końcowy jest opracowany nieco ponad miarę, gdyż zabrakło, w obszarze prowadzonych analiz, bezpośredniego odniesienia się do relacji określonych przecież przez Autora w zmiennych, a będących istotą postawionej hipotezy szczegółowej.

W kolejnym czwartym rozdziale zatytułowanym „Polska dyplomacja obronna na tle innych państw” Autor uwagę swoją skupił na problemie funkcjonowania polskiej dyplomacji wojskowej zestawiając te zagadnienie z przykładami rozwiązań w zakresie dyplomacji obronnej w innych, wybranych państwach. Jest to interesujący materiał, w którym Autor wykazał, iż nie ma na świecie, a nawet w wymiarze regionalnym jednolitych, uniwersalnych rozwiązań. Problematyka projektowania rozwiązań w zakresie dyplomacji obronnej wymaga indywidualnego, krajowego podejścia, uwzględniającego zawarte sojusze. Pożądane jest jednak korzystanie z obcych rozwiązań, które się sprawdziły w międzynarodowej dyplomacji, jeśli mogą one zostać zaadoptowane do uwarunkowań krajowych.

Zakres wiedzy zaprezentowanej w tej części opracowania jest istotny dla całości prowadzonych badań. Jednak pewne wątpliwości budzi wniosek zawarty w części 4.4. o treści: „Z przeprowadzonej w rozdziale czwartym wnikliwej analizy literatury specjalistycznej wynika, że obecny model naboru na stanowiska służbowe attaché obrony/zastępców attaché obrony RP, wraz z ich planowaniem, wymaga przyjęcia wielu precyzyjnych założeń, m.in. rzeczywistego zbadania rozpatrywanych zmiennych, ich porównania, zastosowania odpowiednich działań korygujących. Brakuje precyzyjnych narzędzi do przeprowadzenia zaawansowanych analiz i ocen danych retrospektywnych związanych z rekrutacją, kwalifikacją i selekcją kandydatów oraz ich prognozowania na przyszłość z wykorzystaniem grup zmiennych zależnych...”. Bardzo proszę o odniesienie się podczas obrony rozprawy doktorskiej do pytania: która część rozważań zawartych w czwartym rozdziale dała możliwość wyprowadzenia takich wniosków?

W ostatnim, piątym rozdziale rozprawy zatytułowanym „Modelowanie procesu naboru na stanowiska attaché obrony” zaprezentowane zostały autorskie propozycje w zakresie

doskonalenia planowania naboru do polskiej wojskowej służby dyplomatycznej. Kierunek prowadzonych na tym etapie badań jest konsekwencją wiedzy uzyskanej przez Autora na etapach wcześniejszych. Zawarty w tym miejscu materiał jest niezwykle interesujący poznawczo. Przedstawia on wyniki badań sondażowych wspartych wielowymiarową analizą porównawczą. Na uwagę zasługuje dobór grupy badawczej, który ma charakter celowy, nielosowy. Daje się zauważyć dużą dbałość Autora w kwestii doboru respondentów, tak by posiadali wiedzę o badanym problemie z różnych jego ujęć. Opracowanie zebranego materiału jest rzetelne i dogłębne, a przez to znacznie poszerzające wiedzę Autora w badanym obszarze. Bez wątpienia ta część badań dostarczyła dodatkowej, ukierunkowanej wiedzy, niezbędnej do opracowania autorskiej propozycji doskonalenia.

W części tej przedstawiona została propozycja zmodyfikowanego modelu procesu naboru na stanowiska attaché obrony oraz propozycje zmian formalnoprawnych ukierunkowanych na doskonalenie funkcjonowania polskiej wojskowej służby dyplomatycznej. Zaproponowane zmiany to przemyślane propozycje, gdzie zasadniczą podstawą ich sformułowania jest wiedza uzyskana podczas prowadzonych badań. Autorska propozycja przedstawiona została w częściach 5.3. oraz 5.4. Jak wskazuje Autor pomocna w formułowaniu powyższych propozycji była również wiedza uzyskana z wieloetapowej obserwacji uczestniczącej. Trudno jest jednak ocenić tę część badań, ponieważ Autor nie odniósł się do niej wystarczająco szeroko w rozprawie. Jawi się zatem potrzeba, by podczas obrony Autor odniósł się do tej kwestii wyjaśniając jednocześnie w jakim zakresie ten zakres badań przyczynił się do powiększenia zasobu wiedzy związanej z badanym problemem.

Końcowym etapem badań było opracowanie autorskiego modelu planowania naboru oraz rekomendacji procesu jego implementacji. W tym zakresie Autor sformułował wiele interesujących propozycji, które w jego ocenie, opartej na uzyskanej wiedzy, powinny udoskonalить nabór żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe attaché obrony. Tę część pracy należy uznać za bardzo wartościową i decydującą dla badań z racji zaprezentowanych w niej autorskich propozycji doskonalenia dotychczas przyjętych rozwiązań.

3. Zagadnienia do wyjaśnienia

W trakcie publicznej obrony rozprawy doktorskiej proszę o odniesienie się Autora do kwestii zasygnalizowanych w części 2.4. niniejszej recenzji.

4. Wnioski końcowe

Analiza treści dysertacji pozwala przyjąć, że Autor rozprawy zrealizował opracowany plan badań. Pozwoliło to na skuteczną weryfikację przyjętych hipotez, co przyczyniło się do rozwiązania głównego problemu badawczego i osiągnięcia przyjętych celów badawczych. Oceniam, że Autor wykazał się posiadaniem ogólnej wiedzy teoretycznej z zakresu dyscypliny nauki o bezpieczeństwie oraz umiejętnością samodzielnego zaplanowania i przeprowadzenia badań naukowych.

Pomimo, że Autor nie ustrzegł się pewnych uchybień wskazanych w recenzji, ocenić należy, że recenzowana rozprawa stanowi oryginalne i indywidualne rozwiązanie problemu naukowego o utylitarnym charakterze, którego znaczenie określono na wstępie recenzji. Jest ona zbiorem wiedzy usystematyzowanej i poszerzonej własnymi, aktualnymi badaniami wzbogacającym dyscyplinę nauki o bezpieczeństwie o nowy zakres wiedzy.

Zebrana w trakcie badań wiedza daje możliwość jej praktycznego wykorzystania w zakresie doskonalenia bardzo ważnego dla efektywnego funkcjonowania wojskowej dyplomacji komponentu, jakim jest proces naboru żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe attaché obrony. Jednocześnie w przedstawionej do oceny rozprawie określone zostały potrzeby kontynuowania badań w zakresie tematyki, której poświęcił się Autor.

Mimo zasygnalizowanych uwag, w swej istocie niemających decydującego znaczenia dla całości badań, jest ona opracowaniem przemyślanym i naukowo dojrzałym. Dysertacja posiada wartość poznawczą, zbudowaną na badaniach przeprowadzonych na płaszczyźnie teoretycznej i empirycznej. Daje się dostrzec, że jej Autor dołożył wszelkiej staranności, by praca miała wartość poznawczą, utylitarną i obiektywny charakter. Na uwagę zasługuje przejrzystość procesu badawczego oraz racjonalnie wypracowana struktura pracy, nadająca w konsekwencji kształt całej dysertacji.

Oceniając warstwę metodologiczną oraz merytoryczną przedstawionej do recenzji dysertacji mgra Pawła JAŚKIEWICZA zatytułowanej „Model naboru na stanowiska attaché obrony w kontekście bezpieczeństwa militarnego” stwierdzam, że spełnia ona wymagania określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz.U. 2022 r. poz. 574 ze zm.) i wnioskuję o jej przyjęcie i dopuszczenie do publicznej obrony.

